

Marietje Beemsterboer en Kim Dusch

“Hier gebeurt echt iets”

PIETER SNEL

Wat gebeurt er wanneer twee professionals uit verschillende onderwijscontexten elkaar ontmoeten rond één vak: levensbeschouwing? In een gesprek met lerarenopleider Marietje Beemsterboer en docent Kim Dusch ontstaat een levendige dialoog over onderwijs, inspiratie, praktijkervaringen en vraagstukken in het vak. Het gesprek laat zien hoe levensbeschouwelijk onderwijs zich afspeelt tussen theorie en praktijk, tussen klaslokaal en lerarenopleiding – en vooral tussen mensen.

Marietje werkt als lerarenopleider en onderzoeker aan Hogeschool Inholland. Kim is docent levensbeschouwing op het Sint Bonifatiuscollege in Utrecht. Hoewel hun dagelijkse praktijk verschilt, herkennen ze elkaars ervaringen. Ze herkennen vooral hoe ze voortdurend zoeken naar manieren om leerlingen en studenten in gesprek te brengen met zichzelf en met de ander.

Werk maken van levensbeschouwing

Kim steekt van wal met een schets van haar werkpraktijk. Ze geeft les aan havo- en vwo-leerlingen en combineert haar vak met andere rollen op school. 'Ik ben daar nu in mijn zevende jaar bezig en ik geef het vak levensbeschouwing. Daarnaast geef ik ook textiel en heb ik zelf een buitenschools atelier waar bovenbouwleerlingen leren kleding maken. Daar nemen we ook altijd even tijd om met elkaar om tafel te zitten met een kop thee en echt even met elkaar in gesprek te gaan.' Kim benadrukt dat levensbeschouwing voor haar niet alleen een vak is, maar een houding: 'Je bent docent levensbeschouwing of je bent het niet, zeg ik altijd tegen mijn leerlingen.' Naast haar lessen is ze ook vertrouwenspersoon en coördinator sociale veiligheid. Ze

begeleidt leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, zoals slechtziende leerlingen of leerlingen met autisme.

Marietje werkt vanuit een andere positie, maar met een vergelijkbare focus op vorming. 'Ik ben lerarenopleider met vakexpertise levensbeschouwing bij de pabo van Hogeschool Inholland en daarnaast werk ik als onderzoeker binnen het Inholland lectoraat Pedagogische Opdracht.' In haar onderzoek richt ze zich op de professionalisering van startende leerkrachten: 'We willen hen helpen om duurzaam stevig te staan in pedagogisch en professioneel spanningsvolle situaties.'

Marietje begon haar carrière in het basisonderwijs. 'Ik ben gestart als leerkracht in het basisonderwijs, daar heb ik tien jaar gewerkt. Daarna heb ik ook nog een jaar als docent levensbeschouwing in het middelbaar onderwijs gewerkt.' Later promoveerde ze op onderzoek naar islamitische basisscholen in Nederland. Nu combineert ze onderwijs, onderzoek en toezicht in het onderwijsveld.

Verschillende contexten, één vak

Het gesprek maakt beiden nieuwsgierig naar de identiteit van hun scholen. 'Hoe is de identiteit van jouw school en wat is de invloed daarvan op de manier waarop je invulling geeft aan het vak?' vraagt Marietje. Kim legt uit dat het Bonifatiuscollege een katholieke school is, maar dat het vak levensbeschouwing juist open wordt benaderd. 'Het is een katholieke school, dat hoor je al aan de naam,' zegt ze. 'Maar binnen het vak levensbeschouwing gaan we het juist heel open aan, met ruimte voor ieders levensbeschouwelijke achtergrond en vooral gericht op het ontdekken van jezelf en de ander.' Marietje herkent daarin een contrast met de context waarin veel van haar studenten terecht komen. In de regio waar zij werkt zijn studenten vaak weinig religieus gevormd. 'De meeste studenten zijn weinig religieus geletterd en treffen dat ook in hun stagepraktijken weinig aan,' legt ze uit. 'Het vak levensbeschouwing helpt hen echt na te denken over wie ze zijn en waar ze voor staan.' Ze merkt dat veel studenten het vak aanvankelijk onderschatten: 'De meeste komen wat blanco binnen op dit gebied.' Kim herkent dat verschil in haar eigen klassen. 'Ik geef nu twee vwo-4-klassen les,' vertelt ze. 'De ene klas is heel homogeen en niet levensbeschouwelijk geletterd, terwijl de andere juist heel gemixt is. En dan zie je echt hoe belangrijk diversiteit is voor een goed levensbeschouwelijk gesprek.' Marietje knikt: 'Als ik de vraag niet stel, gebeurt er niets. Je moet echt ruimte maken voor de reflectie.'

Kim: “Ik vind dat gewoon het mooiste wat er is: met mensen nadenken, verhalen horen, met elkaar praten en van elkaar leren.”

De kracht van het echte gesprek

Wat beide docenten verbindt, is hun ervaring dat de meest betekenisvolle momenten in het onderwijs ontstaan wanneer leerlingen of studenten echt met elkaar in gesprek gaan. Voor Kim gebeurt dat vaak buiten de formele lesmomenten. 'Als ik bijvoorbeeld in mijn atelier met leerlingen zit en we echt een gesprek hebben, dat ze ineens nieuwsgierig worden naar elkaar of iets over zichzelf vertellen,' zegt ze. 'Dat je voelt: hier ben jij helemaal echt.' Ze beschrijft zulke momenten als de kern van haar werk. 'Dat zijn momenten dat je voelt: hier raken we aan iets wat ze ook echt onthouden.' Marietje herkent dat gevoel meteen. 'Dat zijn momenten waarop je bijna van hart tot hart met elkaar spreekt,' zegt ze. 'Dan gebeurt er echt iets.'

Sociale veiligheid als levensbeschouwelijke praktijk

Een concreet voorbeeld van zo'n moment ontstaat in gesprekken rond pestgedrag. Kim werkt daarbij met een methode waarbij geen schuldvraag centraal staat. 'Het gaat er niet om een schuldige te vinden en straf te geven,' legt ze uit. 'We kijken: wat is er gebeurd, welk effect heeft dat op jou en wat denk je dat het effect is op de ander?' Leerlingen gaan eerst individueel in gesprek, daarna samen. 'Uiteindelijk kom je met elkaar aan tafel en kijk je: wat spreken we af om nu goed verder te gaan?' Die aanpak blijkt verrassend krachtig. 'Leerlingen denken eerst dat ze straf krijgen,' vertelt Kim. 'Maar dan ontstaat ineens een echt gesprek. Dan zegt iemand: 'Ik kan me eigenlijk wel voorstellen dat wat ik deed niet leuk was voor iemand anders.' Marietje reageert enthousiast: 'Je gaat dus echt naar perspectieven toe. Niet naar een oplossing die jij al in je hoofd had.'

Marietje: "Het was een vak waarin je op een andere manier kon nadenken..."

Waarom dit vak?

Beide docenten vertellen dat hun keuze voor levensbeschouwing sterk verbonden is met persoonlijke ervaringen. Voor Kim begon het bij haar studie aan de Universiteit voor Humanistiek. 'Ik kwam daar terecht en het voelde alsof ik een schat had gevonden,' vertelt ze. 'Een studie waarin alle menswetenschappen samenkomen rond de vraag: wie is de mens?' Ze herinnert zich hoe vanzelfsprekend haar keuze voelde. 'Vanaf dag één wist ik: dit is mijn pad. En toen kwam ik er gaandeweg achter dat ik in die studie ook een lerarenopleiding kon doen. Dat was nog meer goud. Ik vind dat gewoon het mooiste wat er is: met mensen nadenken, verhalen horen, met elkaar praten en van elkaar leren. Ik zeg altijd tegen mijn leerlingen: ik vind het zo grappig dat ik hiervoor betaald word. We zijn hier mooie dingen aan het bespreken – en dat is gewoon een baan.'

Voor Marietje ligt de oorsprong nog eerder, in haar middelbareschooltijd. 'Ik had een heel inspirerende docent levensbeschouwing,' vertelt ze. 'Ik was volgens mij de enige van de klas die dat vond, maar ik keek altijd uit naar dat uur.' Die docent begon elk jaar op een bijzondere manier. 'Ze zei: pak je boek en blader het van voor naar achter door. Dan hebben we dat gehad en kunnen we het nu hebben over waar het echt om gaat.' Dat maakte indruk. 'Het was een vak waarin je op een andere manier kon nadenken

en waarin gesprekken werden gevoerd waardoor je je klasgenoten anders leerde kennen.' Toen ze onlangs een essay uit haar schooltijd teruglas, merkte ze hoe blijvend die invloed was. 'Ik las wat ik als zestienjarige had geschreven en dacht: dit ben ik nog steeds. Ik denk dat als ik terugkijk naar mezelf als jong meisje, dat ik altijd wel een sterke drijfveer heb gehad om mensen met elkaar in verbinding te brengen en verschillen in levensbeschouwing inzichtelijk te maken en bespreekbaar te maken.'

Kunst, verhalen en verbeelding

Wanneer het gesprek gaat over inspiratiebronnen in het vak, blijken kunst en verhalen voor Kim cruciaal. 'Verhalen zijn echt een soort magische toverstok,' zegt ze. 'Het maakt niet uit hoe druk een klas is – een verhaal brengt altijd stilte.' Ze gebruikt kunst regelmatig in haar lessen. Bijvoorbeeld bij het bespreken van religieuze tradities. 'Mark Chagall heeft ongeveer de hele Hebreeuwse Bijbel geschilderd. Met zijn schilderijen neem ik leerlingen mee door de verhalen.' Ook bij het christendom gebruikt ze kunst. 'Ik verheug me altijd op het moment dat ik Rembrandts schilderij van de verloren zoon kan laten zien.' Ze laat leerlingen eerst kijken en interpreteren. 'Iedereen ziet iets anders. Dan merken ze: iedereen denkt anders, dus als je iets van iemand wilt weten moet je vragen stellen.' Marietje reageert enthousiast op die aanpak. 'Kunst kan zowel een startpunt zijn van levensbeschouwelijke ontwikkeling als een manier waarop leerlingen uitdrukken wat er bij hen gebeurt,' zegt ze. 'Ik merk dat voor mij de ontmoeting met mensen inspirerend is. Wanneer je gesprekken hebt met leerlingen of met studenten waarbij je het gevoel hebt: hier gebeurt nu echt iets. Dat zijn voor mij inspiratiebronnen in mijn werk.'

Rituelen in de les

Kim ontwikkelde met haar sectiegenoten een concrete werkvorm die in haar lessen steeds terugkomt: een stiltemoment aan het begin van de les. 'Leerlingen beginnen elke les met in stilte schrijven,' legt ze uit. 'Er is een startvraag die raakt aan de inhoud van de les.' Het doel is dubbel. 'Ze denken eerst zelf na voordat ze beïnvloed worden door wat er in de les gezegd wordt,' zegt ze. 'En het markeert het begin van de les: nu begint levensbeschouwing.' In het begin vinden leerlingen het vreemd. 'Ik ben klaar, wat moet ik nu doen?' vragen ze dan,' vertelt ze lachend. 'Maar later merken ze dat ze het prettig vinden.' Marietje reageert meteen: 'Ik krijg hier echt zin van om dit te proberen.'

Vraagstukken in het vak

Ondanks alle inspiratie blijven er ook vragen. Voor Marietje ligt een belangrijk vraagstuk in het nieuwe curriculum van de pabo. 'We werken meer vanuit leervragen van studenten en vragen uit de praktijk,' legt ze uit. 'Maar hoe doe je recht aan al die individuele vragen en houd je toch een duidelijke lijn in het curriculum?' Studenten stellen uiteenlopende vragen: Hoe voer je een goed levensbeschouwelijk gesprek? Hoe ga je om met diversiteit in de klas? Wanneer is een gesprek eigenlijk klaar? Dat vraagt om nieuwe manieren van onderwijs. 'Je wilt niet ad hoc op alles reageren, maar wel ruimte geven aan wat studenten tegenkomen.'

Voor Kim ligt het vraagstuk meer in de klaspraktijk. 'We zijn bezig met de vraag hoe we leerlingen hun levensbeschouwing ook mondeling meer kunnen laten uitdrukken,' zegt ze. Veel leerlingen schrijven

gemakkelijk, maar spreken minder. 'Ze schrijven hele epistels, maar in de klas hoor je ze niet.' Een experiment dat goed werkt is een interviewopdracht. 'Leerlingen interviewen iemand uit hun omgeving – een ouder, een buurman, een familielid – over waarden.' Het resultaat verrast haar telkens weer. 'Als je dan een leerling met zijn moeder in gesprek hoort over waarden, dat is zo bijzonder.'

De betekenis van de VDLG

Tot slot van het gesprek reflecteren beide docenten op de betekenis van de vakvereniging. Voor Marietje is de VDLG vooral een plek van ontmoeting. 'Het brengt me in contact met vakgenoten,' zegt ze. 'Het voelt als een groot vakgroepoverleg met veel externe inzichten.' Ze merkt dat de vereniging de laatste jaren breder is geworden. 'Waar het vroeger vooral een vereniging voor het voortgezet onderwijs was, voel ik me er nu ook als pabo-docent meer thuis.'

Kim waardeert vooral het gedeelde enthousiasme voor het vak. 'Het doet me goed dat er zoveel mensen zijn die dit mooie vak een warm hart toedragen,' zegt ze. Het bevestigt haar overtuiging dat levensbeschouwing essentieel is. 'Het is een vak waarin leerlingen leren nadenken over zichzelf en de ander.' En dat begint vaak met een klein moment in de klas – een stilte, een verhaal, een vraag. Marietje vatte het eerder in het gesprek samen met de woorden: 'Dat moment waarop je voelt: hier gebeurt nu echt iets.'

Van het promotieonderzoek van Marietje verscheen een handelseditie *Islamitisch basisonderwijs in Nederland* (2018, 2025).

Marietje publiceerde in maart samen met Erik Renkema het boek *Levensbeschouwing en het jonge kind*. Meer informatie over het boek: [Uitgeverij Van Gorcum](#)

Op dinsdag 2 juni verzorgen Marietje en Erik van 16 tot 17 uur een webinar over het boek. Je kunt je aanmelden via de website van de VDLG: [Webinar Levensbeschouwing en het jonge kind](#)

Meer over het lectoraat: [De Pedagogische Opdracht | Inholland](#)